

## K n j i ž e v n a p o r o č i l a

modrosti in Glavarjevi prosti življenjepisni zgodbi. Ob Petru Pavlu, ki je prvi po datumu, si je pisatelj zamislil kliše pripovedne knjige za ljudstvo. Vnanji tehnični ustroj večerniške povesti, po katerem so sedaj grajeni tudi Božji mejniki. V premočrtnem razvoju odkriva avtor dogodivščine glavne osebe, zajete v mnogo ponajveč kratkih poglavij, markantno naslovljenih. Postranske osebe so večinoma le ilustrativne, zase malo živé. Krajevna in časovna ozadja ume pisatelj spretno izrabiti. Marsikdaj v nekaj potezah s pomočjo frapantnih nasprotstev ali bistro pogruntanih sporednosti nariše čudovito izrazite kulise k notranjemu dogodku.

Opozarjam na nekatera močna poglavja: Domov, Lepa Mara, Vidalice Kajnové, Job, zadnji odstavek 19. kapitule (naricalka, pogrebna pesem Šimnu) in drugo.

Jezik «Božjih mejnikov» je Pregljeva bogata posebnost. Včasih se skoro neopazno prelije v domačo istrščino. Stavki so kratki, sočni. Dvogovori narurni. Refleksivno rabo glagola (misel se je vsela v duhovnika; v vetru, ki se je jemal od juga — itd.) je ponekod prijetno čitati.

Zaradi pokrajinsko vonjive poezije, ki je čista in vabeča v njej, imam rad to knjigo.

*Pavel Karlin.*

**Gregorčič Simon: Antologija.** Uredio, predgovor i rječnik napisao dr. A. B a r a c. Zagreb. Izdanje Narodne knjižnice, 1924. 87 str.

V lepi zbirki «Naši pjesnici», ki jo izdaja podjetna zagrebška «Narodna knjižnica», se je Preradoviću, Prešernu, Jakšiću, Nazoru, Matošu, Kostiću, Vrazu in Iliću pridružil tudi Gregorčič z drobno antologijo, ki ji je urednik napisal 14 strani informativnega uvoda. Uredniku je slovenska književnost v kolu s hrvaško in srbsko najbolj lirična, med slovenskimi književniki pa Gregorčič zaradi spontanosti svojega izraza največji lirik. S Kranjčevićem ima skupno, da je bil nekaj časa potisnjen v ozadje, toda med vojsko in po nji se je pokazalo, koliko aktualnosti je v teh pesmih, ki so vse produkt bolesti, ljubezni in srca. Z neposrednostjo svojega izraza in z naravno toplino občutka spada Gregorčič med največje jugoslovanske poete.

Med srbohrvaškimi poeti mu je po Barcu najbolj podoben Šantić s svojo ljubeznijo do trpečega kmeta, kateremu se bliža z odprtim srcem, toda iskrenost njegovega čuvstvovanja je prevečkrat pokvarjena z očitnim težanjem po modernih formalnih efektih, tako da se ne more meriti s silno sugestivnostjo nepotvorjenega, čistega čuvstva, ki se naivno oglašá v Gregorčičevi poeziji. Barac opozarja na čudovito skladnost med Gregorčičevim življenjem in pesništvom, analizira njegovo erotiko in rodoljubno poezijo, pri čemer mu je knjiga Stříbrnega jako dobro služila. V antologijo samo je sprejel samo to, kar je za duševno življenje Gregorčiča značilno, predvsem torej liriko; iz istega razloga so morale izostati nekatere pripovedne pesmi, dasi so same po sebi močne. Antologija ni urejena po kakih skupinah, ampak nastopa kot celota, v kateri naj vežejo posamezne pesmi psihološke vezi. Tej celoti bi prav nič ne škodovalo, če bi bile vanjo sprejete vse pesmi, ki se med Hrvati p o j ó, n. pr. tudi «Naša zvezda», ki jo Barac označuje sicer kot znano, pa jo je izpustil z motivacijo «jer patriotski element, koji ju je negda činio privlačivom, nije aktuelan»! Človek se kar za glavo grabi, ko skuša to motivacijo razumeti. Neverjetno je, da bi Barac ne razumel te pesmi, ker ne zna dovolj slovenščine ali ker je s tako estetično slepoto udarjen kakor kak naš J. Pajk. Ostane samo še možnost, da dvojne, bridke

## K n j i ž e v n a p o r o č i l a

aktualnosti, ki zveni iz te pesmi Gregorčiča in njegovih rojakov, zato ne more razumeti, ker je nacionalno saturiran Zagrebčan! Ali je res mogoča med nami taka — sirovost?

Dobro je, da je navedel na koncu svoje študije tudi literaturo o Gregorčiču, škoda je samo v tem, da ta literatura ni citirana tako, da bi se lahko našla. Obzorovega «Vijenca» je nekaj letnikov, Petrovičevih «Studij in portretov» par knjig — kje naj čitatelj, ki ni orijentiran, v njih išče članke o Gregorčiču? Za Barca bi bilo prav lahko, pripisati še številke letnika, oziroma zvezka. Dobro bi tudi bilo, če bi bil povedal kaj o srbohrvaških prevodih iz Gregorčiča, da bi ustvaril na ta način dostop Hrvatom in Srbom v njegov jezik.

Izbera pesmi je dobra, tisk korekten, slovarček zadovoljiv. Naj bi Prešernu in Gregorčiču v tej zbirki kmalu sledili še drugi slovenski poetje, z vestnim umevanjem izdani od Hrvatov in Srbov. Od Hrvatov in Srbov pravim, ker bodo oni znali najprej presoditi, kaj je za njihovo občinstvo primernejše; za nas Slovence same pa je njih izbira in pogled na našo književnost v marsikaterem oziru zanimiv in poučen. Te slovenske antologije se dajo tudi prav dobro porabiti kot pomožne knjige pri pouku slovenščine po srednjih šolah na tej in na oni strani Sotle. Cena je nizka. J. A. G.

**G. Mazzini: Dolžnosti človeka.** Prevedel dr. Alojz Gradnik. 1925. Založila knjigarna Ign. Kleinmayer & Fed. Bamberg. 90 strani. Cena: 24 Din.

«In takrat, ko bom jaz najbrže že pod zemljo, čitajte zopet te moje liste: teh malo nasvetov, ki jih vsebujejo, prihaja iz srca, ki vas ljubi, in so pisani z zavestjo resnice.» (Str. 46.) Po Gradnikovi zaslugi se Mazziniju ta želja izpolnjuje tudi med Slovenci. Ista notranja zavest resnice je narekovala Mazziniju besede, ki jih beremo v njegovem pismu od 5. sušca 1861., naslovljenem na izdajatelja njegovih zbranih spisov: «Spisi, ki sem jih v teku tridesetih let razširil po Italiji in zunaj nje, tvorijo neoporečno precej važen zgodovinski dokument in predstavljajo prvo razdobje italijanskega gibanja. Govoril sem, ko so vsi molčali.» Ti govori in spisi so zdaj združeni v osemnajstih debelih zvezkih njegovih del, ne vštevši obilne zbirke njegovih pisem. Delce «Doveri dell' Uomo», ki je zdaj izšlo v slovenskem prevodu, je tiskano v zadnjem zvezku poleg tako važnih sestavkov «La questione morale» in «Ai membri del Concilio» in tvori s tema vreden zaključek vsega Mazzinijevega pisateljevanja. Spis o dolžnostih bo kmalu tako star, kakor je bil njegov avtor (1805—1872), ko mu je smrt iztrgala pero izmed prstov, a njegova vsebina ni prav nič zastarela; nasprotno: zdi se, da so bile misli, ki so v njem izražene, v šestdesetih letih prošlega stoletja prenovne, prezdognje in je človeštvo dorastlo do njih šele v naši dobi, ko je knjiga Wilsona navdahnila načrt za ustanovitev «Zveze narodov». V Italiji spada to delo med obvezno šolsko štivo in velja za katekizem temeljnih načel o pravici in svobodi. Veliki apostol italijanskega narodnega edinstva in najširjega, najplemenitejšega bratstva med narodi se danes v večnosti lahko raduje, videč, da se njegova misel: «Mučeništvo ni nikdar neplodno» bolj in bolj uresničuje. Ko sta on s peresom in njegov veliki prijatelj Garibaldi z orožjem delala za združeno Italijo, sta bila večkrat po lastnih rojakih izgnana in preganjana: danes pa se jima stavijo spomeniki in njuno delo se blagoslavlja prav tako v Italiji kakor zunaj nje.

Mnogi odstavki v Mazzinijevi knjigi se zdijo napisani nalašč za današnje razmere, n. pr. (str. 59): «Brez domovine nimate ne imena, ne obeležja, ne